Tisková zpráva
Kulatý stůl na téma: Systém prevence, sledování a léčby dekubitů v ČR

Již 6. Kulatý stůl k problematice prevence, sledování a léčby dekubitů v České republice (ČR) se pod záštitou hlavní sestry Ministerstva zdravotnictví České republiky Mgr. Alice Strnadové, MBA uskutečnil dne 15. listopadu 2018. Odborné setkání se jako doposud každoročně konalo u příležitosti Světového dne STOP dekubitům, který je pravidelně vyhlášen Evropským poradním panelem pro otázky dekubitů (EPUAP) na třetí čtvrtek v měsíci listopadu za účelem zviditelnění významnosti problému zasahujícího nejen oblast zdravotnictví, ale i sociální péče.
K diskusi byli přizváni nejen odborníci na prevenci a léčbu dekubitů (Česká společnost pro léčbu ran, Česká asociace sester, Česká společnost pro léčbu bolesti), ale také zástupci pacientů (Česká asociace paraplegiků), odborníci na hodnocení kvality a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb (Spojená akreditační komise, Česká společnost pro akreditaci ve zdravotnictví), odborníci na sběr a statistické zpracování dat (Ústav zdravotnických informací a statistiky) a také zástupci Státního zdravotního ústavu a Všeobecné zdravotní pojišťovny.

Cílem 6. Kulatého stolu bylo zhodnotit implementaci doporučení EPUAP za uplynulé období a diskutovat možná zlepšení zejména v oblasti prevence, sledování výskytu dekubitů a jejich ošetřování v ČR. Mgr. Alice Strnadová, MBA připomněla oblasti, na kterých se účastníci předcházejících jednání shodli. Ocenila iniciativu všech odborníků, kteří mají zájem prezentovat Světový den STOP dekubitům do povědomí odborné i laické veřejnosti. Uvedla, co se podařilo za poslední rok realizovat. Především se rozvinula spolupráce s oddělením podpory práv pacientů na ministerstvu zdravotnictví, byl podpořen projekt na sjednocení metodiky pro sběr dat o dekubitech, jsou vydávána metodická doporučení, byl stanoven nepodkročitelný obsah vzdělávacího programu certifikovaného kurzu pro prevenci a léčbu dekubitů, je udržován funkční portál www.dekubity.eu, kde jsou zveřejňovány edukační materiály a ocenila aktivity poskytovatelů zdravotních služeb pořádané na podporu této výzvy. Stále však existují oblasti, kterým je třeba i nadále věnovat pozornost. Jedná se oblast úhrad preventivní péče u ambulantních pacientů, zkvalitnění spolupráce ve zdravotních a sociálních službách a je nutno dále pracovat na kompetencích všeobecných sester v domácí zdravotní péči, které ošetřují pacienty s dekubity. Dále Mgr. Alice Strnadová, MBA uvedla: „Česká republika má svého zástupce ve výboru EPUAP (doc. PhDr. Andrea Pokorná, Ph.D.), na letošní 20. výroční konferenci jsme měli aktivní účast a skutečnost, že byla Česká republika vybrána pro organizaci konference EPUAP v roce 2020 je vyznamenáním pro odborníky, kteří se této problematice věnují i pro celou Českou republiku.“

Významné informace o hlavním informačním nástroji a platformě (www.dekubity.eu) sdělila PhDr. Hofštetrová Knotková (obsahové změny – pozornost bude věnována problematice „prosezenin“, návštěvnost portálu, která se zvýšila oproti roku 2017, přístupy na portál z jiných zemí, využívání portálu laickou veřejností - dotazy na dekubity@nconzo.cz.).

V letošním roce byly ověřovány strategie naplňování rezortně bezpečnostního cíle se zvláštní pozorností **na bolest** (anketa a její výsledky na portálu www.dekubity.eu). Výsledky ankety, které přednesla Mgr. Nina Müllerová, prokázaly celkem optimální stav z pohledu ošetřovatelské profese, neznáme však názor pacientů na management bolesti související s dekubity. Pozornost je třeba věnovat vhodným postupům pro předcházení bolesti, monitoring bolesti je nutné vnímat jako nedílnou součást prevence a péče o dekubity, důležitou roli hrají odborníci na bolest, kteří by měli být přizvanými odborníky vždy, když pacient trpí bolestí.

Diskutovalo se na téma zhodnocení efektu naplňování 8. Rezortního bezpečnostního cíle - Mgr. Milena Kalvachová, vedoucí oddělení kvality MZ ČR uvedla, že tento cíl byl vyhlášen na základě podnětu od České asociace sester, byl diskutován s odborníky na danou problematiku, byl doporučen a následně zaveden do legislativy v metodice interního hodnocení kvality a bezpečí, která je povinná pro všechny poskytovatele zdravotních služeb. Role ministerstva byla tímto krokem naplněna a je na posuzovatelích kvality zhodnotit, zda je zavedení 8. RBC v praxi naplňováno.

Pohled oprávněných osob k hodnocení kvality a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb vyjádřily Mgr. Lenka Gutová, MBA (Spojená akreditační komise - SAK) a Mgr. Martina Mahútová (Česká společnost pro akreditaci ve zdravotnictví – ČSAZ). Obě diskutující se shodly v tom, že poskytovatelé naplňují formální požadavky – mají zpracované postupy, sledují a hlásí dekubity do systému hlášení nežádoucích událostí (SHNU), analyzují výskyt dekubitů, provádí preventivní opatření a školí převážně nelékařské zdravotnické pracovníky.
Mgr. Lenka Gutová, MBA uvedla: „Jsme povinni kontrolovat naplnění všech kritérií 8. RBC a sledujeme naplnění legislativních požadavků, ty naplněné jsou, ale je třeba klást si i otázku, proč se stále v praxi s dekubity setkáváme?“ Uvedla poznámky auditovaných, které v praxi slýchají – málo personálu, nedostatek pomůcek. Navrhla, aby dotační programy kvality byly pro příští období cíleně vypsány se zaměřením na prevenci dekubitů. Mgr. Milena Kalvachová upozornila, že - dotační programy v oblasti kvality a bezpečí nejsou primárně určeny na investiční nákupy ani na řešení personální situace. Další dotaz ohledně „možností úhrady preventivních materiálů formou zvlášť účtovaného materiálu“ byl směřován na zástupce Všeobecné zdravotní pojišťovny. MUDr. Miluše Havlová upozornila na fakt, že v hospitalizační péči je úhrada ZUM (zvlášť účtovaný materiál) a ZULP (zvlášť účtovaný léčivý přípravek) zahrnuta do úhrady dle DRG. Dále se diskutovalo o tom, že preventivní krytí by měla být na základě prokazatelných důkazů z randomizovaných studií, které potvrzují jeho účinnost, zahrnuty do běžného protokolu péče u rizikových pacientů. Doc. PhDr. Andrea Pokorná, Ph.D. zdůraznila, že není potřeba vymýšlet nová řešení, když jsou již nejen připravena, ale i ověřena a na to, aby mohla být v praxi lépe využívána pracovní síla zdravotnických pracovníků (kterých je nedostatek), je nutné neplýtvat energií na léčbu preventabilních ran a používat preventivní krytí: „Nelze neustále využívat finanční prostředky z jiného balíčku.“ Dále uvedla, že je nutné zvýšit tlak na vzdělávání, a to zejména lékařů, což podpořil i MUDr. Jan Stryja, Ph.D., který rovněž upozornil na problémy v ambulantní praxi a v domácí péči s úhradou nákladů na léčbu nehojících se ran. Přičemž zmínil také nutnost aktualizace doporučených intervencí a léčebných postupů na úrovni odborných společností. V této souvislosti bylo konstatováno, že pozitivním posunem v této oblasti je zařazení vzdělávací akce IPVZ, která je určena pro lékaře v této problematice.
Andrea Turková popsala problémy, se kterými se denně potýkají sestry v agenturách domácí zdravotní péče. Opakovaně usilují o zvýšení kompetencí v péči o nehojící se rány, neboť je to jediná cesta, jak zajistit kvalitní péči o pacienty v domácím prostředí. Pokud by nemělo dojít k plošnému navýšení kompetencí sester, tak pro zkušené sestry v domácí péči je tento krok nezbytný, aby mohly být partnerem pro ambulantní specialisty, kteří péči mohou indikovat.
V rámci diskuze bylo vysvětleno, že v oblasti kompetencí – možnost preskripce (pomůcek pro inkontinenci a vybraných kompenzačních pomůcek) sestrou, nejde o problém vyhlášky č. 55/2010 Sb. o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ale o změnu zákona o léčivech č. 378/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Pan ministr navýšení kompetencí v této oblasti podporuje, taktéž pracovní skupina pro řešení problematiky domácí zdravotní péče, která na MZ vznikla v roce 2018.
Mgr. Lenka Gutová, MBA dále upozornila na problém absence vhodné instituce, kam by bylo možné podat podnět tak, aby nebyl brán jako stížnost, ale upozornění na pravděpodobné pochybení v péči, které mohlo mít za následek vznik dekubitů. Případné důsledky v podobě

podání podnětu zřizovateli, či Krajskému úřadu nebo trestního oznámení nejsou ideální formou a nemají požadovaný edukační a preventivní efekt.

Dalším tématem bylo **zajištění trvalé edukace laické veřejnosti** – propojení portálů www.dekubity.eu a stránky SZÚ. Byla dohodnuta konkrétní spolupráce, za plnění tohoto úkolu budou zodpovědné MUDr. Marie Nejedlá za SZÚ a PhDr. Michaela Hofštetrová-Knotková za NCO NZO.

Stále platí, že je třeba se zaměřit především na edukaci pacientů, jejich rodinných příslušníků, laické veřejnosti a taktéž je nutné věnovat vyšší pozornost vzdělávání lékařů. Jako velmi úspěšný byl prezentován kurz pořádaný ČSLR pro praktické lékaře na ILF. Bude třeba vytvořit nové edukační materiály pro laiky, zejména pacienty s mobilitou na vozíku, kteří jsou ohroženi „prosezeninami".

K otázce „Sestra jako nositel výkonu péče o chronické rány – je to reálné?" se vyjádřil zástupce České společnosti pro léčbu ran MUDr. Jan Sryja, Ph.D. a uvedl, že ČSLR je mezioborová společnost, které je tomuto kroku nakloněna. Jde o to, aby byla provedena kultivace výkonů v sazebníku a aby kalkulační listy byly pravidelně aktualizované. K tomu se vyjádřila MUDr. Miluše Havlová, že je nutné, aby návrhy na změny výkonů předkládala odborná společnost, která však musí mít tyto změny projednané s autorskou odborností konkrétního výkonu. Mgr. Nina Müllerová uvedla, že v roce 2010 byly předkládány návrhy na zavedení tří nových výkonů a jedna aktualizace, ale nedošlo ke shodě a jednání dále nepokračovala. Nové výkony, či aktualizované stávající nebyly znovu předloženy pracovní skupině pro sazebník výkonů. Je proto nutné provést aktualizaci registračních listů a po dohodě s ČSLR učinit tento krok opakovaně.

Na otázku „Co od nás zdravotníků potřebují pacienti – jaké rady, materiály a služby?" Zástupce asociace Českých paraplegiků, paní Zdeňka Faltýnková ocenila, že jsou k dispozici edukační materiály a navrhla další cestu, jak se mohou dostat k široké veřejnosti – mohou se vkládat do odborných časopisů jako příloha. Pokud bude možné věnovat se více tématu prosezenin a jejich prevenci, což paraplegiky trápí nejvíce, bude to další skvělý krok.
Účastníky bylo shodně konstatováno, že na problematiku „prosezenin" se bude nutné v dalších obdobích podrobněji zaměřit.

Mgr. Jan Mikula představil **projekt video-zpravodajství do mobilu pro sestry SestraMT**. Půjde o pravidelné vysílání krátkých zpráv na aktuální téma z oboru chirurgie, interna, pediatrie a nutrice. Obsah bude, na základě obdobného úspěšného vysílání pro lékaře MinutyMT, zajišťovat redakce Medical Tribune. Projekt je pod záštitou ČAS, která se bude podílet na výběru témat. Spuštění vysílání 1. pol. 2019. Hledá se strategický partner projektu. V případě zájmu o informování praktických lékařů o nějakém aktuálním důležitém tématu lze využít vysílání MinutyMT, které v současnosti sleduje cca 1000 praktických lékařů. Samozřejmě po redakční úpravě a schválení redakcí Medical Tribune, která odpovídá za obsah veškerých zpráv ve vysílání.

Na závěr se diskutovalo na téma **„Jak můžeme zlepšit nebo udržet management bolesti u pacientů s dekubity?"** O výsledku ankety budou ještě debatovat odborníci na bolest a jejich doporučení bude prezentováno na portále Dekubity.eu.
Multidisciplinární spolupráci a dostatečnému technickému zajištění péče (vhodné zdravotnické prostředky pro snadné polohování nebo přemísťování pacientů apod.) a zajištění kontinuity péče. Vhodnou cestou je i navyšování kompetencí pro profesi všeobecných sester – specialistek na hodnocení a léčbu nehojících se ran například možnost ordinace základního analgetika před převazem všeobecnou sestrou. V rámci diskuze byla připomenuta tvorba novelizace vyhlášky č. 55/2010 Sb. o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, která se uskutečnila v loňském

roce. V této souvislosti bylo konstatováno, že mezi sestrami panují velmi rozdílné (vyhraněné) názory na možnost navyšování kompetencí.

Kromě diskuse na uvedené otázky se účastníci dozvěděli o III. Sympoziu s mezinárodní účastí s názvem „Dekubity – sdílení zkušeností na mezinárodní úrovni“, které se uskutečnilo dne 10. 11. 2018 v Brně. Odborná sdělení umožnila předání informací o našich i zahraničních aktivitách v oblasti prevence a léčby dekubitů. Informace včetně prezentací budou zveřejněné na portále Dekubity.eu.

Jednání byla také přítomna Mgr. Balcarová z kanceláře Evropského poradního panelu pro otázky dekubitů (EPUAP). Informovala o poslední konferenci EPUAP, která se konala v Římě a doporučila navštívit stránky www.epuap.org, kde jsou k dispozici PDF informace o průběhu konference včetně abstraktů z celého světa a řada příspěvků je věnována **problematice neonatologie a pediatrie, které chceme zařadit jako téma roku 2019 v ČR**. Také jsou zde k dispozici zajímavé příspěvky z Japonska věnované spinální problematice.

Tématem následujícího roku bude dekubity v pediatrii a neonatologii a implementace nových doporučení EPUAP do praxe.

Prohlášení účastníků Kulatého stolu 2018 v návaznosti na stanovené cíle z předchozích let:

1. Pokračovat v naplňování devíti klíčových bodů, na kterých se shodli účastníci 4. Kulatého stolu.
2. Podporovat vzdělávání a využívání technických řešení, která umožňují využívat mobilní technologie.
3. Věnovat managementu bolesti u pacientů s dekubity stejnou pozornost, jako ostatním činnostem při řešení léčby dekubitů.
4. Pro polohování pacientů používat vhodné postupy a pomůcky.
5. Zavést nový dataset pro monitorování dekubitů a uvést do praxe novou metodiku.
6. Zajistit její uveřejnění ve Věstníku MZ ČR a na portálu Dekubity.eu.
7. Přeložit a uveřejnit aktualizovaná a revidovaná doporučení EPUAP a zajistit informovanost odborné veřejnosti.
8. Spolupracovat s pacientskými organizacemi a reagovat na jejich potřeby v oblasti edukace pro předcházení proleženin a „prosezenin“.
9. Rozvinout spolupráci s Centrem podpory veřejného zdraví SZÚ v oblasti priorit prevence, podpory a ochrany zdraví.

Mgr. Alice Strnadová, MBA
Ředitelka odboru,
ošetřovatelství a nelékařských povolání,
Hlavní sestra ČR